

**TURUN
YLIOPISTO**

”Uusia sanoja, huumoria ja myös suomalaisten ajattelutapaa”

Edistyneiden suomenoppijoiden kielenoppimiskokemuksia
kaunokirjallisuuden parissa

Eveliina Suuniitty

Sivuaineen tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sivuaineen tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Eveliina Suuniitty

”Uusia sanoja, huumoria ja myös suomalaisten ajattelutapaa” - Edistyneiden suomenoppijoiden kielenoppimiskokemuksia kaunokirjallisuuden parissa

Sivumäärät: 34 sivua, liitteet 8 sivua

Sivuaineen tutkielmassani perehdyn aikuisten, edistyneiden suomenoppijoiden kokemuksiin kaunokirjallisuudesta kielenoppimisen näkökulmasta. Selvitän kyselytutkimuksen avulla, millaisia kielen ilmiöitä suomenoppijat ovat havainneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla.

Tutkielman aineisto on kerätty vuosina 2020–2023 Turun yliopistossa toteutetun *Tuntemattomalla päähän? Kaunokirjallisuus aikuisten maahan muuttaneiden suomen kielen edistäjänä* -hankkeen lukupiireihin osallistuneilta suomenoppijoilta sähköisellä kyselylomakkeella, joka on lähetetty vastaajajoukolle sähköpostitse. Kysely lähetettiin 30 henkilölle, joista 14 vastasi kyselyyn.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa kieleen ja kielenkäyttöön liittyviä sekä kielen ja kulttuurin välisiä ilmiöitä, joita suomenoppijat ovat omien kokemustensa perusteella oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla. Lisäksi tutkielmassa selvitetään, millä tavalla kielitaidon eri osa-alueet ovat suomenoppijoiden mukaan kehittyneet kaunokirjallisuutta lukemalla.

Hyödynnän työn tukena ekologisen kielenoppimisen teoriaa, erityisesti toimijuuden ja affordanssin näkökulmasta. Analyysissa hyödynnän fenomenologista lähestymistapaa. Oppijat ovat ekologisen kielenoppimisteorian näkökulmasta aktiivisia toimijoita, jotka löytävät lukemistaan kaunokirjallisista teksteistä itselleen relevantteja ja merkityksellisiä asioita, jotka voivat muodostua heille affordansseiksi. Tuloksissa näkyy oppijoiden omat kokemukset ja mitä he ovat kokeneet itselleen olennaisiksi oman oppimisen kannalta.

Tutkimuksen tulokset tukevat aiempaa tutkimusta. Kaunokirjallisuutta lukemalla suomenoppijat kokivat oppineensa erityisesti uusia sanoja, kielen eri rekistereitä, oikeinkirjoitusta sekä suomalaista kulttuuria ja ajattelutapaa muun muassa huumorin kautta. Kielen eri osa-alueiden kehittämisessä korostui erityisesti luetunymmärtämis- ja kirjoittamistaitojen kehittyminen.

Kaunokirjallisuus näyttää suomenoppijoiden kokemusten mukaan tarjoavan monipuolisia oppimisen mahdollisuuksia. Kaunokirjallisuutta tulisikin tutkimuksen tulosten perusteella ottaa entistä monipuolisemmin mukaan myös aikuisten kielenoppimiseen ja sen mahdollisuuksia kielenoppimiskontektissa tulisi tutkia myös tulevaisuudessa tarkemmin ja laajemmin eri näkökulmista.

Avainsanat: kielen oppiminen, kaunokirjallisuus, suomi toisena kielenä, kyselytutkimus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat	5
1.2	Tutkimuskysymykset	7
2	Teoreettinen tausta	9
2.1	Kaunokirjallisuus aikuisten S2-opetuksessa	9
2.2	Ekologinen kielenoppiminen	11
2.2.1	Suomenoppija kaunokirjallisuuden lukijana	11
2.2.2	Affordanssit kaunokirjallisuuden näkökulmasta	12
3	Aineisto ja menetelmä	14
3.1	Tutkimuskyselyn vastaajat	14
3.2	Tutkimuskysely	16
3.3	Fenomenologinen näkökulma	17
4	Aineiston analyysi	20
4.1	Sanastolliset affordanssit	20
4.2	Variaatioon liittyvät affordanssit	21
4.3	Kieliopilliset ja rakenteelliset affordanssit	23
4.4	Kielenkäyttöön sekä kielen ja kulttuurin välisiin ilmiöihin liittyvät affordanssit	25
4.5	Kielitaidon eri osa-alueiden kehittyminen	27
5	Päätelmät ja pohdinta	30
	Lähteet	33
	Liitteet	35
	Liite 1. Kyselylomake	35

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Sivuaineen tutkielmassani keskitytään aikuisten suomi toisena kielenä (S2) -oppijoiden kokemuksiin kaunokirjallisuudesta kielenoppimisen näkökulmasta. Selvitän kyselytutkimuksen avulla, millaisia kielen ilmiöitä suomenoppijat ovat havainneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla. Tutkimuksen lähtökohtana on, että kaunokirjallisuus on luotettava ja autenttinen kielellinen lähde, joka voi tehostaa toisen ja vieraan kielen oppimista kaikilla kielenoppimisen osa-alueilla. Lisäksi kirjallisuus voi auttaa opiskelijoita tekemään havaintoja kulttuurista ja yhteiskunnasta ja ottaa huomioon myös oppijoiden omat tuntemukset ja havainnot maailmasta. (Babae–Yahya 2014, 84.) Suomi toisena ja vieraana kielenä -opetuksessa on viime aikoina painotettu esimerkiksi suullisen kielitaidon keskeistä roolia ja käytännön kielitaidon opetusta lukemisen sijaan (esim. Parente-Čapková & Fárová 2022, 105–107). Sen vuoksi on tärkeää tarkastella, miten kaunokirjallisuuden käyttö kielenopetuksen osana voi tukea näitä kielenopetuksessa vallalla olevia lähestymistapoja.

Kaunokirjallisuuden käyttö aikuisten S2-oppijoiden kielenopetuksessa on vielä harvinaista Suomessa, vaikka kansainvälisesti kirjallisuus onkin integroitumassa uudelleen osaksi kielen opetusta (Kastari 2019, 345). Suomessa aiheesta on tehty myös suhteellisen vähän tutkimusta. Jonkin verran tutkimusta löytyy kuitenkin erityisesti kaunokirjallisuutta käsittelevistä S2-lukupiireistä (Lounavaara 2007; Kastari 2019; 2020; Jytilä–Kekki 2022; Kekki ym. 2023). Oma tutkimukseni kytkeytyy löyhästi Turun yliopistossa toteutettuun, Koneen Säätiön rahoittamaan nelivuotiseen (2020–2023), *Tuntemattomalla päähän? Kaunokirjallisuus aikuisten maahan muuttaneiden suomen kielen edistäjänä* -hankkeeseen (jatkossa TuPä), jossa tutkitaan kaunokirjallisuuden lukupiirimenetelmää aikuisten maahan muuttaneiden suomen kielen taitojen edistäjänä korkeakoulutettujen edistyneiden kielenoppijoiden näkökulmasta (Kekki–Jytilä 2021, 15).

Tutkimukseni aineisto on kerätty tutkimuskyselyllä, jonka vastaajajoukko koostuu TuPä-hankkeen suomalaista kaunokirjallisuutta käsitteleviin lukupiireihin osallistuneista aikuisista suomen kielen oppijoista. Lukupiiriläiset ovat Suomeen muuttaneita, korkeakoulutettuja ja -koulutettavia, edistyneitä suomenoppijoita. Edistyneillä oppijoilla tarkoitetaan tässä eurooppalaisen viitekehyksen (2018) mukaan suunnilleen B2-tason kielenoppijoita. (Kekki–Jytilä 2021, 16). Hankkeen sisällä osallistujilta on kerätty palautetta ja kokemuksia

lukupiirimenetelmästä muun muassa lukupäiväkirjojen sekä alku- ja loppuhaastattelujen avulla. Näistä on selvinnyt, että oppijat ovat kokeneet sekä lukupiirin että kaunokirjallisuuden lukemisen hyödyllisiksi menetelmiksi kielenoppisen näkökulmasta (Jytilä–Kekki 2022, 129–130), mutta tarkempaa haastattelua tai kyselyä, esimerkiksi juuri opituiksi koetuista kielen ilmiöistä, ei osallistuneille ole aiemmin teetetty. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarjota yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, mitä TuPä-hankkeen lukupiireihin osallistuneet ovat kokeneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla, erityisesti suomen kielen näkökulmasta. Tutkimuksen avulla saadaan siis parhaassa tapauksessa arvokasta tietoa yhtäältä siitä, mitä kielen ilmiöitä kaunokirjallisuuden avulla voi oppia, ja toisaalta siitä, mitä sen avulla voi opettaa. Tutkimuksesta saatavat tulokset voivat näin auttaa kehittämään sekä S2-lukupiiritoimintaa että laajemmin kaunokirjallisuuden käyttöä aikuisten S2-opetuksessa.

Suomen kielen oppijoiden kokemuksia kaunokirjallisuuden parissa on aiemmin tarkastellut etenkin Kastari (2019) tutkimuksessaan, joka käsittelee aikuisten S2-oppijoiden kielenoppimisen kokemuksia selkomukautettua kaunokirjallisuutta käsittelevässä kotoutumiskoulutuksen lukupiirissä. Kastarin (2019) tutkimuksessa osallistujien koulutustaustat ja kielitaitotasot ovat heterogeenisemmat kuin omassa tutkimuksessani: osalla osallistujista on peruskoulutausta, osalla korkeakoulututkinto, ja heidän kielitaitotasonsa vaihtelevat arviolta A1-tason ylärajoilta B1-tasolle (Kastari 2019, 249–350). Kastarin (2019) tutkimuksen aineisto koostuu lukupiiriin osallistuneiden haastatteluista ja perustuu oppijoiden omiin kokemuksiin, kuten myös oman tutkimukseni kyselyllä kerätty aineisto. Siten Kastarin (2019) tutkimus asettuu teoreettisilta ja metodologisilta lähtökohdiltaan lähelle omaa tutkimustani. Lähestyn suomenoppijoiden kokemuksia Kastarin (2019) tapaan fenomenologisesta näkökulmasta ja hyödynnän analyysissä sosiokulttuurisen teorian ekologista tarkastelutapaa, erityisesti affordanssin käsitettä (van Lier 2000). Tässä tutkimuksessa huomio ei kuitenkaan ole selkomukautetussa kirjallisuudessa kuten Kastarilla, sillä TuPä-hankkeen lukupiireissä on luettu alkuperäisteoksia, ja kaunokirjallisuutta on käsitelty laajasti kirjallisuuden eri lajit huomioiden (Jytilä–Kekki 2022, 128). Kastarin (2019) tutkimus voi kuitenkin toimia kiinnostavana vertailukohtana oman tutkimukseni tuloksille, kun kielenoppimiskokemuksia tarkastellaan selkomukautetun ja ei-selkomukautetun kaunokirjallisuuden parissa. Tutkimuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole luoda vastakkainasettelua näiden ilmaisumuotojen välille (vrt. Jytilä–Kekki 2022, 128).

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkielmassani perehdyn edistyneiden suomenoppijoiden kokemuksiin kaunokirjallisuudesta kielenoppimisen metodina. Kuten aiemmassa alaluvussa toin esiin, kaunokirjallisuus on koettu hyödylliseksi tavaksi oppia suomen kieltä. Sen vuoksi pyrin tässä tutkimuksessa selvittämään tarkemmin suomen kielen oppijoiden näkemyksiä siitä, millaisia kielen ilmiöitä he kokevat oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla. Tutkimuksen aineisto on kerätty kyselyn avulla, ja se pohjautuu harkinnanvaraiseen näytteeseen (Vanhatalo–Vehkalahti 2020, 259). Aineisto on kerätty vuosina 2020–2022 TuPä-hankkeen lukupiireihin osallistuneilta suomenoppijoilta sähköisellä kyselylomakkeella, joka on lähetetty vastaajajoukolle sähköpostitse. Kysely lähetettiin 30 henkilölle, joista 14 vastasi kyselyyn.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa kieleen liittyviä ilmiöitä, joita suomenoppijat ovat omien kokemustensa perusteella oppineet kaunokirjallisuutta (ohjatusti) lukemalla. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi sanastoon, rakenteisiin ja kielioppiin, kielen variaatioon, merkityksiin ja kielen käyttöön liittyvät seikat. Tutkielmassani pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä kieleen liittyviä ilmiöitä suomenoppijat ovat kokeneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla?
2. Millaisia kielenkäyttöön liittyviä sekä kielen ja kulttuurin välisiä ilmiöitä suomenoppijat ovat oman kokemuksensa mukaan oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla?
3. Millä tavalla kielitaidon eri osa-alueet ovat suomenoppijoiden mukaan kehittyneet kaunokirjallisuutta lukemalla?

Aiemmassa tutkimuksessa (mm. Lounavaara 2007; Vaarala 2009; Kastari 2019) S2-oppijoiden huomionkohteena kaunokirjallisuutta lukiessa on ollut erityisesti sanasto. Siten hypoteesini onkin, että sanasto nousee keskeiseksi ilmiöksi myös tämän tutkimuksen vastaajien keskuudessa. Toisaalta uusien sanojen oppiminen on hyvin konkreettinen asia, joka kielenoppijan on helppo havaita ja nimetä. Sen sijaan kielen semanttiset tai kielenkäyttöön liittyvät ilmiöt voivat olla S2-oppijoiden näkökulmasta vaikeampia tunnistaa.

Tutkimukseni keskiössä on siis kaunokirjallisuus kielen oppimisen metodina, enkä lähtökohtaisesti tutki lukupiirimetelmää. Tutkimuksen vastaajat ovat kuitenkin lukeneet kaunokirjallisuutta myös/ainakin lukupiirissä, eikä näitä kahta voi siten käytännössä täysin erottaa toisistaan tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen aikana keskityn kuitenkin ennen kaikkea kaunokirjallisuuden lukemiseen oppimismenetelmänä, mutta kerättyyn aineistoon vaikuttaa käytännössä myös lukupiirikonteksti. Aineiston analyysissä en tee näiden välille eroa, ellei vastaaja viittaa (avoimessa) vastauksessaan suoraan jompaankumpaan.

Tutkielmani etenee niin, että luvussa 2 esittelen tutkimuksen ekologiseen kielenoppimiseen pohjautuvaa teoreettista taustaa ja avaan affordanssin käsitettä oman tutkimukseni kannalta. Kolmannessa luvussa esittelen tarkemmin aineistoa, tutkimuskyselyä ja sen vastaajajoukkoa sekä fenomenologiaan pohjautuvaa analyysitapaani. Luvussa 4 analysoin aineistoa, joka on jaoteltu sanastoon, variaatioon, rakenteeseen ja kielioppiin liittyviin affordansseihin sekä kielenkäyttöön ja kielen ja kulttuurin välisiin affordansseihin. Myös kielitaidon eri osa-alueiden käsittelyllä on oma alalukunsa analyysiluvussa. Luvussa 5 kokoan yhteen keskeiset tulokset ja päätelmät sekä pohdinnat.

2 Teoreettinen tausta

2.1 Kaunokirjallisuus aikuisten S2-opetuksessa

Taustoitan aiempaan tutkimukseen perustuen, miten kaunokirjallisuutta on hyödynnetty aikuisten suomen kielen opetuksessa ja millaisia tutkimustuloksia aihetta koskevissa tutkimuksissa on saatu. Mikkosen (2007, 7) mukaan kaunokirjallisuuden käyttäminen suomen kielen opetuksessa voi esimerkiksi rikastuttaa oppijan sanastoa, avata näkymiä suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuuriperinteeseen, suomalaisten arvoihin ja ajatustapoihin sekä vahvistaa itsetuntoa ja antaa lukijalle esteettisiä elämyksiä. Vaikka kaunokirjallisuuden onkin osoitettu olevan hyvä metodi oppia kieltä ja kulttuuria, sen käyttö aikuisten suomen kielen opetuksessa on yhä harvinaista eikä myöskään lukupiiri ole vielä kovin tavallinen ilmiö aikuisten suomen kielen opetuksessa (esim. Kastari 2019, 346). Kirjojen lukeminen tai lukupiiri eivät yleensä sisälly aikuisten kielenopetukseen myöskään työvoimapolitiisessa kotoutumiskoulutuksessa, missä huomattavan moni Suomeen muuttaneista aikuisista oppii suomen kieltä (Kastari 2019, 345; OPH 2022).

Kaunokirjallisuutta saatetaan vältellä kielenopetuksessa esimerkiksi siksi, että kirjallisuuden kieli koetaan vanhanaikaiseksi, vaikeaksi tai symboliseksi, ja siten erilaiseksi kuin arjen kommunikaatiossa tarvittava kieli (Hall 2005, 9). Toisaalta, kuten esimerkiksi Hall (2005) on osoittanut, kaunokirjallisen ja ei-kaunokirjallisen kielen välillä ei ole mitään selkeää tai ilmeistä rajaa, jonka voisi eksplisiittisesti määritellä. Kaunokirjallisuuden kieli ei välttämättä eroa merkittävästi muusta kielellisestä ilmaisusta, sillä esimerkiksi monenlaiset kirjallisuudessa käytettävät diskurssityypit, kuten metafora ja narratiivi, ovat keskeisiä kaikessa muussakin kielenkäytössä. (Hall 2005, 9–10; Jytälä–Kekki 2022, 127–128.) Lisäksi etenkin nykykirjallisuudessa kieltä käytetään hyvinkin monimuotoisesti, mukaan lukien esimerkiksi puhekielen piirteet ja eri murteet (esim. Hall 2005, 9). Tässä mielessä kirjallisuus voi siis auttaa ymmärtämään kieltä ja kielellisiä ilmiöitä hyvinkin laajasti ja syvällisesti.

Kun puhutaan kaunokirjallisuudesta kielenopetuksen yhteydessä, esille nousee usein selkomukautettu kaunokirjallisuus. Selkomukautettu kirjallisuus voikin toimia kielenoppijoille, etenkin aivan kielenoppimisen alkuvaiheessa, tärkeänä välivaiheena kohti ei-selkomukautettuja kirjoja ja tekstejä, kuten esimerkiksi Mikkonen (2007b) ja Kastari (2019) ovat osoittaneet. Selkokirjojen avulla kielenoppija voi päästä osalliseksi haastavista sisällöistä, jotka alkuperäisessä muodossaan olisivat hänen ulottumattomissaan (Kastari 2019,

346; Sheehan 2015). Omassa tutkimuksessani vastaajat ovat lukeneet ei-selkomukautettuja teoksia, sillä TuPä-hankkeen lukupiireissä korostetaan kaunokirjallisten teosten esteettistä arvoa myös kielenoppimisvaiheessa. Lukupiirin tarkoituksena on ollut auttaa osallistujia tutustumaan erilaisiin tekstityyppeihin, erilaisiin kielellisiin rekistereihin ja kertomisen tapoihin ja tarjota lukupiirin avulla yhteisöllistä tukea ja kielitukea kaunokirjallisesta tekstistä ”selviämiseen” (Jytilä–Kekki 2022, 127–129). Vaikka selkokirjojen avulla pääseekin käsiksi tarinaan ja sisältöön, ei kaunokirjallisen teoksen esteettistä ominaislaatua ole sellaisenaan mahdollista toistaa selkokielisenä (Jytilä–Kekki 2022, 128). Sen vuoksi onkin tärkeää ohjata kielenoppijaa lukemaan myös alkuperäisteoksia jo mahdollisimman varhaisessa kielenoppimisen vaiheessa.

S2-oppijoiden kielenoppimisen kokemuksia selkomukautetun kaunokirjallisuuden parissa tutkinut Kastari (2019) havaitsi tutkimuksessaan, että oppijat kokivat oppineensa kirjallisuuden avulla erityisesti sanoja, kielen rakenteita ja kielenkäyttöä. Oppijat kokivat, että kirjallisuus tarjosi heille sellaista sanastoa, jota he eivät muuten olisi kotoutumiskoulutuksessa oppineet (Kastari 2019, 351). Lisäksi oppijat kokivat, että kaunokirjallisuuden lukeminen tuki kieliopin ja rakenteiden oppimista (mt., 353) sekä huomionarvoista kyllä, kehitti myös heidän suullista kielitaitoaan (mt. 355–356). Merkittävää tuloksissa oli myös se, että kirjallisuuden lukeminen todettiin hyvin yksilölliseksi tavaksi oppia kieltä, vaikka tutkimus järjestettiin lukupiirikontekstissa. Jokainen osallistuja nosti keskiöön itselleen merkityksellisiä oppimiskokemuksia, ja siten lukupiiritoiminnan ja kaunokirjallisuuden lukemisen voi katsoa tukevan kielenoppijoiden yksilöllisiä oppimistarpeita. (mt. 359.)

Sanaston suuri merkitys S2-lukijoille tulee esiin myös Vaaralan (2009) väitöskirjassa, joka käsittelee suomenoppijoiden kykyä keskustella nykynovellista. Vaaralan tutkimuksen keskiössä on tulkinta, johon sanaston ymmärtäminen vaikuttaa S2-oppijoilla merkittävästi. Suomenoppijoiden tulkinnat novellista asettuivat Vaaralan mukaan ”kolmanteen tilaan”, jossa kulttuuriset taustat, kielet ja eritasoiset tiedot kohdekulttuurista tulivat yhteen. Kolmas tila pyrkii Vaaralan mukaan tekemään näkyväksi sen ”uuden”, joka syntyy, kun suomenoppijat tulkitsevat heille vierasta kieltä ja kulttuuria, eli tässä tutkimuksessa kaunokirjallista teosta. (Vaarala 2009, 226.)

Aiemmassa kansainvälisessä tutkimuksessa kirjallisuuden on usein katsottu jäävän kielenopetuksessa vain aktiviteettien lähteeksi, materiaaliksi, jonka käsittelyssä keskitytään ainoastaan kielellisiin asioihin ja väheksytään vaikeita tai häiritseviä kaunokirjallisia piirteitä

(Hall 2005, 47). Tässä mielessä Vaaralan (2009) väitöskirja onkin merkittävä tutkimus S2-kontekstissa, sillä se keskittyy kielenoppijoihin erityisesti kaunokirjallisuuden tulkitsijoina. TuPä-hankkeen lukupiirien lähtökohtana on niin ikään ollut moderni filologia, joka ei aseta kirjallisuutta ja kieltä vastakkain tai näe niitä toisilleen alisteisina: kirjallisuus ei ole kielenopetuksen palveluksessa eikä kielellisiä аспектеja unohdeta tai väheksytä kaunokirjallisessa analyysissä (Parente-Čapková & Fárová 2022, 107). Omassa tutkimuksessani kaunokirjallisuus käsitetään myös filologisesti, vaikka tutkimuksen kohteena onkin nimenomaan kielenoppimiskokemukset. En kuitenkaan näe kaunokirjallisuudella olevan vain välineellistä arvoa, vaan käsitän kaunokirjallisuuden ennen kaikkea ympäristönä tai metodina, joka mahdollistaa kielen oppimisen.

2.2 Ekologinen kielenoppiminen

2.2.1 Suomenoppija kaunokirjallisuuden lukijana

Tässä alaluvussa perehdyn tarkemmin suomen kielen oppijaan kaunokirjallisuuden lukijana ekologisen kielenoppimisen näkökulmasta. Ekologinen kielenoppiminen on lähestymistapa, joka tarkastelee kielenoppimista ja -käyttöä monimutkaisena vuorovaikutusprosessina, jossa oppija on aktiivinen toimija ja ympäristö tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia (tarjoumia eli affordansseja) oppimiselle. Oppija nähdään aktiivisena toimijana, joka vaikuttaa omaan oppimiseensa tekemällä valintoja ja ottamalla vastuuta oppimisestaan. Tämä lähestymistapa korostaa oppijan roolia oppimisprosessin keskiössä. (van Lier 2011, 390–391.)

van Lier (2010, 4–5) määrittelee toimijuutta liikkeenä, tilan tai suunnan muutoksena, tai jopa liikkeen puuttumisena tilanteessa, jossa liikettä, osallistumista, odotetaan, esimerkiksi keskustelussa. Liike voi olla sekä kirjaimellista että kuvainnollista. van Lier (2010, 4) antaa näistä esimerkit, joista jälkimmäinen sopii hyvin myös työni kontekstiin:

If I want to see a bird fly across the sky, I have to move my eyes. – If I want to understand a story or a novel, I have to move my mind, my imagination, and my emotions. Thus, I may literally be moved by such a story.

Aktiivinen toimijuus on siis välttämätöntä, jotta merkityksellistä ja pysyvää oppimista tapahtuu. Kaikki toimijuus ei kuitenkaan ole samanlaista. On tärkeää, että oppimisympäristössä on tilaa erilaisille toimijuuden ilmenemismuodoille: itsenäisemmälle tai sosiaalisemmalle, luovemmalle tai rutiininomaisemmalle, vakavammalle tai leikkisämmälle ja

niin edelleen. Tällaisen ympäristön luominen on pedagogiikan keskeinen tehtävä. (van Lier 2010, 4–5.)

Tässä tutkimuksessa suomenoppija on kaunokirjallisuuden lukijana luonnollisesti keskiössä toimijana, ja hänen toimintansa vaikuttaa siihen, mitä asioita hän oppii. Myös tämän tutkimuksen asetelma korostaa oppijoiden omaa toimijuutta, kun he itse voivat kertoa ja analysoida, mitä he ovat oppineet.

2.2.2 Affordanssit kaunokirjallisuuden näkökulmasta

Kun perehdyn vastaajien kokemuksiin siitä, mitä he ovat oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla, on selvää, että jokaisen vastaajan kokemuksissa korostuvat eri asiat. Aineistoa analysoidessani hyödynnän ekologisesta psykologiasta peräisin olevaa käsitettä affordanssi, jonka avulla yksilöllisiä kielen oppimiskokemuksia voidaan analysoida. Affordanssin suomenkieliseksi vastineeksi on ehdotettu muun muassa 'tarjoumaa' (esim. Tieteen termipankki, viitattu 12.2.23, sähköinen lähde).

Ekologisesta näkökulmasta katsottuna kielenoppija toimii ympäristössä, joka on täynnä potentiaalisia merkityksiä. Oppija ottaa näitä merkityksiä vähitellen käyttöön toimiessaan ympäristössä ja ollessaan vuorovaikutuksessa sen kanssa. Sen sijaan, että oppimisen nähtäisiin tapahtuvan yhdellä kertaa tai palasissa, oppiminen käsitetään tavoiksi toimia maailman ja sen merkitysten kanssa. (van Lier 2000, 246.)

Affordanssi on siis ympäristön tietty ominaisuus, jolla on merkitystä, hyvässä tai pahassa, kyseisessä ympäristössä olevalle havaitsevalle organismille. Affordanssi tarjoaa tulevan toiminnan, mutta ei aiheuta tai käynnistä sitä. Se mikä muotoutuu affordanssiksi, riippuu lopulta siitä, mitä organismi tekee, haluaa ja hyötyy siitä. van Lier (2000) esittää esimerkin metsässä olevasta lehdestä, joka voi tarjota hyvin erilaisia affordansseja organismista riippuen: se voi tarjota esimerkiksi ruokaa hyönteisen toukalle, suojaa hämähäkille, lääkettä shamaanille ja niin edelleen. Kaikissa tapauksissa lehti on kuitenkin sama, eivätkä sen ominaisuudet muutu. Eri organismit vain havaitsevat siinä erilaisia ominaisuuksia ja toimivat sen mukaan. (van Lier 2000, 252.)

Kielenoppimisen näkökulmasta tämä tarkoittaa, että ympäristö on täynnä kieltä, joka tarjoaa oppimismahdollisuuksia aktiiviselle ja osallistuvalla oppijalle. Sitoutunut kielenoppija havaitsee kielellisiä affordansseja ympäristössään ja käyttää niitä kielelliseen toimintaan. (van Lier 2000, 252–253.) Kaikki kielellisessä ympäristössä tarjoutuva materiaali ei kuitenkaan

muodostu kielenoppijalle affordanssiksi eikä myöskään sovellu yhtä aikaa haltuun otettavaksi. Kielenoppija on jatkuvasti monenlaisen kielellisen tarjonnan ympäröimä, mutta vain osa siitä on hänelle yhdellä kertaa käyttökelpoista oman oppimisen ja kielenkäytön kannalta – ja siten muodostuu hänelle affordanssiksi. (Suni 2008, 201–202.) Ympäristön kaikki ominaisuudet eivät siis muutu affordanssiksi, vaan vain ne, jotka ovat yksilön toiminnalle relevantteja. Kielenoppijalle siis kaikki ympärillä oleva kielellinen tarjonta ei ole affordanssia, vaan ”se, jonka oppija kulloinkin havaitsee itselleen relevantiksi eli jota hän havaitsee tarvitsevansa.” (Suni 2008, 24).

Tässä tutkimuksessa kaunokirjallisuus näyttäytyy kielellisenä ympäristönä, joka tarjoaa kielenoppijalle potentiaalisia affordansseja. Tässä ympäristössä jokainen oppija kokee tietyt kielelliset asiat juuri hänelle itselleen relevanteiksi. Nämä kielelliset asiat voivat siten muodostuvat hänelle affordanssiksi. Affordanssin käsite tarjoaa myös mahdollisuuden analysoida vastaajien moninaisia ja yksilöllisiä kokemuksia kaunokirjallisuudesta kielenoppimisen metodina.

3 Aineisto ja menetelmä

3.1 Tutkimuskyselyn vastaajat

Tutkimuksen aineisto on kerätty sähköisen kyselyn avulla, ja se pohjautuu harkinnanvaraiseen näytteeseen (Vanhatalo–Vehkalahti 2020, 259). Keräsin näyteaineiston rajatulta joukolta, jonka tiedän koostuvan suomenoppijoista ja joiden tiedän lukeneen suomenkielistä kaunokirjallisuutta. Näyteaineisto on kerätty vuosina 2020–2022 TuPä-hankkeen lukupiireihin osallistuneilta suomenoppijoilta sähköisellä kyselylomakkeella, joka lähetettiin vastaajajoukolle sähköpostitse. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja kyselyssä kerättiin tutkimuslupa. Kysely lähetettiin yhteensä 30 henkilölle, joista 14 vastasi kyselyyn.

Tuntemattomalla päähän? Kaunokirjallisuus aikuisten maahan muuttaneiden suomen kielen edistäjänä (TuPä) on siis Turun yliopistossa toiminut Koneen Säätiön rahoittama nelivuotinen (2020–2023) hanke, jonka keskeisenä ajatuksena on kaunokirjallisuuden hyödyntäminen suomen kielen opetuksessa laajemmin ja monipuolisemmin aiempaan verrattuna. Hankkeessa kaunokirjallisuus nähdään keskeisenä tekijänä sekä kielen että kulttuurin oppimisessa. Monitieteinen hanke yhdistelee filologista, pedagogista, kielitieteellistä ja kirjallisuudentutkimuksellista asiantuntemusta (Jytilä 2020), ja hankkeessa kirjallisuus nähdään ikkunana yhteiskuntaan ja mahdollisuutena saada osallisuuden kokemuksia (Kekki–Jytilä 2021, 15).

Vuosina 2020–2022 järjestettiin yhteensä kahdeksan lukupiiriä, joihin osallistui yli 30 henkilöä. Osa heistä osallistui useampaan kuin yhteen lukupiiriin. Hankkeen lukupiireihin osallistuneet olivat pääosin Suomeen muuttaneita korkeakoulutettuja tai -koulutettavia, joiden kielitaito on eurooppalaisen viitekehyksen (2018) mukaan ollut suunnilleen taitotasolla B2–C2. Osallistujien kielitaitoa ei kuitenkaan testattu, vaan se perustui oppijoiden omaan arvioon. Suurin osa tämän kyselyn vastaajista arvioi kielitaitonsa tasolle B1–C1. Kyselyyn vastaajista puolet oli opiskellut suomea yli 5 vuotta, neljä vastaajaa 3–5 vuotta ja kolme vastaajaa 2 vuotta tai alle. Osa lukupiireihin osallistuneista oli osallistumishetkellä päätoimisia yliopisto-opiskelijoita ja osalla oli aiempia korkeakouluopintoja Suomesta tai muualta. Lukupiireihin osallistuneiden äidinkielet, kotimaat, iät ja sukupuolet vaihtelevat. Valtaosa osallistuneista on eurooppalaisia ja oletetulta sukupuoleltaan naisia. (Jytilä–Kekki 2022, 121.) Omassa tutkimuksessani en kuitenkaan tuo esiin osallistujien sosiaalikulttuurillisia taustoja tämän

tarkemmin, sillä tutkielman suppeuden vuoksi näiden tekijöiden problematisointi jäisi hyvin pinnalliseksi.

Kysymyksenasetteluni kannalta olennaisempaa olikin vastaajien lukutottumusten selvittäminen. Tutkimuksen 14 vastaajasta suurin osa raportoi pitävänsä kaunokirjallisuuden lukemisesta *paljon* (8 vastaajaa) tai *melko paljon* (4 vastaajaa), ja vain kaksi vastaajaa raportoi pitävänsä kaunokirjallisuuden lukemisesta *jonkin verran* (1 vastaaja) tai *vain vähän* (1 vastaaja). Kukaan vastaajista ei raportoinut, ettei pitäisi lukemisesta *yhtään*. Kyselyn perusteella valtaosa vastaajista kokee suomenkielisen kaunokirjallisuuden lukemisen olevan *mielenkiintoista* (13 vastaajaa), *opettavaista* (12 vastaajaa) ja *motivoivaa* (9 vastaajaa). Noin puolet raportoi kaunokirjallisuuden lukemisen suomeksi olevan *inspiroivaa* (7 vastaajaa) ja *vaikeaa* (6 vastaajaa). Pieni osaa kokee suomen kielellä lukemisen *tylsäksi* (2 vastaajaa), *helpoksi* (1 vastaaja) ja *epämotivoivaksi* (1 vastaaja). Avoimissa vastauksissa vastaaja H kuvailee kaunokirjallisuuden tyyliä usein tylsäksi, kun taas suomalaiseen arkeen tutustumisen kaunokirjallisuuden kautta hän kokee mielenkiintoiseksi.

Yli puolet vastaajista raportoi lukevansa *paljon*, eli yli 12 teosta vuodessa (7 vastaajaa) tai *melko paljon*, eli 7–12 teosta vuodessa (2 vastaajaa). Yksi vastaaja lukee *jonkin verran*, eli 3–6 teosta vuodessa ja kaksi vastaajaa *vain vähän*, eli 1–2 teosta vuodessa. Kaksi vastaajaa ei vastannut kysymykseen siitä, kuinka paljon he lukevat. Suomeksi suurin osa lukee *vain vähän* (6 vastaajaa) tai *jonkin verran* (6 vastaajaa). Yksi vastaaja kertoo lukevansa *melko paljon* suomeksi, ja yksi vastaaja ei vastannut kysymykseen ollenkaan.

Kirjallisuuden lajeista vastaajat lukevat suomeksi huomattavasti eniten romaaneja. Kaikki kysymykseen vastanneet raportoivat lukevansa ainakin yhden suomenkielisen romaanin vuodessa. Noin puolet vastaajista raportoi lukevansa *jonkin verran* romaaneja, eli 3–6 teosta vuodessa (6 vastaajaa) ja puolet *vain vähän*, eli 1–2 teosta vuodessa (7 vastaajaa). Yksi vastaajista ei vastannut kysymykseen. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista lukee myös suomenkielisiä novelleja. Puolet vastaajista kertoo lukevansa novelleja *vain vähän* (7 vastaajaa), mutta kaksi vastaajaa kertoo lukevansa novelleja *jonkin verran*. Neljä vastaajaa ei lue lainkaan suomenkielisiä novelleja, yksi vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen. Puolet vastaajista raportoi lukevansa myös suomenkielistä runoutta: neljä vastaajaa raportoi lukevansa suomalaista runoutta *vain vähän*, kaksi vastaajaa *melko paljon*, eli 7–12 teosta vuodessa, ja yksi vastaaja *jonkin verran*. Puolet vastaajista raportoi, ettei lue suomenkielistä runoutta ollenkaan, ja yksi vastaajista ei vastannut kysymykseen. Lisäksi noin kolmasosa

vastaajista ilmoittaa lukevansa myös sarjakuvia: yksi vastaaja raportoi lukevansa suomenkielisiä sarjakuvia *melko paljon*, kaksi vastaajaa *jonkin verran* ja yksi vastaaja *vain vähän*. Suurin osa vastaajista (9 vastaajaa) ei lue ollenkaan suomenkielisiä sarjakuvia, ja yksi vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen. Lisäksi yksi vastaaja mainitsee avoimissa vastauksissa lukevansa myös elämäkertoja.

3.2 Tutkimuskysely

Kysely valikoitui tämän tutkimuksen menetelmäksi, koska tutkimuksen tavoitteena on saada selville oppimiskokemuksista sellaista uutta tietoa, jota on hankalaa muuten kerätä. Itse kysely on strukturoitu, jotta siihen olisi mahdollisimman helppo ja houkutteleva vastata, mutta se antaa myös vastaajille paljon tilaa kertoa vapaasti omista oppimiskokemuksistaan. Usein kysely on määrällinen tutkimus, jossa aineistoja analysoidaan erilaisilla määrällisillä menetelmillä, mutta aineiston ollessa pieni ja kyselyn sisältäessä myös sanallisia vastauksia, kuten tässä tutkimuksessa, aineiston analysoiminen laadullisin menetelmin on tarpeen. (Vanhatalo–Vehkalahti 2020, 241.)

Kyselyn kysymykset (liite 1) on laadittu aiemman tutkimuksen (esim. Kastari 2019) tuloksia hyödyntäen. Se koostuu neljästä kokonaisuudesta: sanastosta, variaatiosta, kieliopista ja rakenteista sekä kielenkäytöstä. Jokainen osio sisältää monivalintamatriisin, jossa on eriteltynä tiettyyn kokonaisuuteen liittyviä ilmiöitä ja niihin vastataan asteikolla 1 (*en ole oppinut yhtään*) – 5 (*olen oppinut paljon*). Lisäksi valittavissa on myös kohta *en osaa sanoa*. Valintamatriisin alapuolella on jokaisessa kokonaisuudessa myös avoin vastauslaatikko, johon vastaajat saivat halutessaan tarkentaa vastauksiaan. Valintamatriisien tarkoituksena onkin herätellä vastaajien pohdintoja, joita he voivat kirjoittaa auki avoimissa vastauksissa.

Sanasto-osuudessa selvitetään, millaisia sanastollisia asioita osallistujat ovat kokeneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi uudet sanat ja niiden merkitykset, synonyymit tai homonyymit. Variaatio-osuudessa puolestaan kysytään, millaisia kielelliseen variaatioon liittyviä aspekteja, kuten puhekieltä, murteita tai kielen eri rekistereitä vastaajat ovat kokeneet oppineensa. Kielioppi ja rakenteet -osiossa on nostettu esiin morfologiaan, syntaksiin ja oikeinkirjoitukseen liittyvät seikat. Viimeisessä kielenkäyttöä koskevassa osiossa kysytään, millaisia semanttisia ja kieleen ja kulttuuriin liittyviä ilmiöitä, kuten metaforia, huumoria, ironiaa, fraaseja tai sananlaskuja vastaajat ovat oppineet ymmärtämään paremmin kaunokirjallisuutta lukemalla.

Näiden kokonaisuuksien jälkeen kyselyssä on vielä kaksi avointa kysymystä, joilla selvitetään, ovatko vastaajat oppineet vielä jotakin muuta kuin kyselyssä mainittuja asioita, ja kartoitetaan heidän yleisiä ajatuksiaan ja havaintojaan kaunokirjallisuuden lukemisesta suomen kielen oppimisen näkökulmasta ja ohjatusta kaunokirjallisuuden lukemisesta, kuten lukupiiristä. Kyselyn viimeisellä sivulla kerätään vielä taustatietoja osallistujien kielitaidosta ja siitä, mihin TuPä-lukupiireihin he ovat osallistuneet ja mitä teoksia lukeneet. Viimeisenä kysytään vielä osallistujien vapaa-ajan lukutottumuksista sekä suomenkielisen että muunkielisen kaunokirjallisuuden parissa.

Kyselytutkimuksen aineistoa analysoitaessa tulee ottaa huomioon, että kyselyn vastaukset perustuvat oppijoiden omiin arvioihin oppimastaan. Koska kyseiset vastaajat ovat osallistuneet ohjatun lukemisen lukupiiriin, aineistoa analysoitaessa ei ole välttämättä mahdollista erottaa joka tilanteessa, onko kyseinen vastaaja oppinut jonkin asian tekstistä vai lukupiiristä. Osassa vastauksissa kirjallisuus ja lukupiiri näyttäytyvätkin mahdollisesti yhteenkietoutuneena oppimisympäristönä, siten niiden erottelemisen ei analyysissakaan ole aina mahdollista tai edes tarpeellista (vrt. Kastari 2019).

Kysely on anonyymi, ja siten aineisto ei sisällä vastaajien henkilötietoja. Kyselyn vastaajajoukko on kuitenkin pieni ja vastaukset saattavat sisältää muuta henkilökohtaista tai arkaluontoista tietoa, joten siksi on tärkeää, ettei aineistoon ole julkista pääsyä. Aineistoa säilytetään tutkijan yksityisessä verkkokansiossa. Aineiston analyysissä ei myöskään tuoda ilmi mitään seikkoja, kuten ikää, sukupuolta tai äidinkieltä, joita vastaajat saattavat vastauksissaan mainita ja jotka voisivat johtaa vastaajan tunnistamiseen.

Kyselytutkimuksen laatuun vaikuttavat aina tutkijan omat ennakkokäsitykset ja kielitaju, ja tämä tulee esiin jo kyselylomakkeen laatimisessa, eli siinä, mitä lomakkeessa kysytään ja tuodaan esille. Kyselyssä tutkimusasetelma ei siis ole lähtökohtaisesti neutraali tai objektiivinen. (Vanhatalo–Vehkalahti 2020, 253.) Toisaalta myös vastaajan näkökulmasta kyselymenetelmään liittyy monia häiriötekijöitä (mt.), mikä saattaa näkyä vastauksissa, vaikka kysely onkin pyritty rakentamaan niin, että siihen olisi mahdollisimman helppo vastata.

3.3 Fenomenologinen näkökulma

Analyysissä hyödynnän aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja fenomenologista lähestymistapaa, sillä tutkimuskohteenani on nimenomaan kielenoppijoiden kokemus siitä,

mitä he ovat oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla. Fenomenologisessa lähestymistavassa tutkitaan ennen kaikkea kokemuksia. Fenomenologisesta näkökulmasta kokemus on määritelty laajasti ”ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan todellisuuteensa” (Laine 2010, 29). Yksilön kokemusten katsotaan syntyvän vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. Siten fenomenologiassa tutkitaan ihmisten subjektiivisia kokemuksia ja suhdetta omaan elämäntodellisuuteensa. (mt. 29)

Fenomenologisen tutkimuksen varsinaisena kohteena ovat merkitykset, joiden mukaan kokemus on muotoutunut. Oppiminen on esimerkki kokemuksesta, josta on mahdollista tehdä merkitysanalyysi. Tämän analyysin avulla voidaan selvittää kokemuksen eri merkitysaspekteja ja niiden luonnetta. (Laine 2010, 29). Fenomenologisen merkitysteorian mukaan yksilö on perustaltaan yhteisöllinen ja siten myös merkitykset ovat intersubjektiivisia, eli subjektien välisiä tai subjekteja yhdistäviä. Tämä ajatus perustuu siihen, että merkitykset eivät ole ihmisissä synnynnäisesti, vaan ne kehittyvät yhteisössä ja kulttuurissa, jossa yksilö kasvaa ja kasvatetaan. Vaikka yhteisön jäsenenä yksilöillä onkin yhteisiä piirteitä, kaikki yksilöt ovat kuitenkin erilaisia. Fenomenologian näkökulmasta myös yksilön kokemusten ainutkertaisuus ja ainutlaatuisuus on kiinnostavaa, eikä fenomenologinen tutkimus pyrikään tekemään universaaleja yleistyksiä yksilökokemusten pohjalta. (mt., 30–31.)

Fenomenologisessa lähestymistavassa tutkijan on oltava kriittinen ja reflektiivinen omia tulkintojaan kohtaan ja mahdollisimman tietoinen tutkimukseen liittyvistä lähtökohdistaan. Fenomenologisen lähestymistavan tavoitteena on tiedostaa toisen alkuperäistä kokemusmaailmaa sitomatta sitä mihinkään tiukkaan teoreettiseen viitekehykseen. (Laine 2010 35–37.)

Usein paras ja laaja-alaisin tapa kerätä aineistoa fenomenologiseen tutkimukseen on avoin haastattelu (Laine 2010, 37). Tässä tutkimuksessa päädyin kuitenkin lähestymään kyselyaineistoa fenomenologisesta näkökulmasta, sillä uskon, että myös kyselyaineisto voi tarjota arvokasta tietoa ihmisten kokemuksista ja mielipiteistä. Sen huomioonottaminen, että kyselyn vastaajajoukko on pieni ja kyselylomakkeessa on myös paljon avoimia ja tarkentavia kysymyksiä, koen, että fenomenologinen lähestymistapa auttaa etenkin näiden vastausten esille tuomisessa.

Fenomenologisessa tutkimuksessa edetään vaiheittain, ja jokaisessa vaiheessa keskeistä on tutkijan oma kriittinen reflektio. Kun tutkimusaineistoa aletaan työstää, ensin pyritään kuvaamaan tutkimuskysymysten kannalta olennaista tutkimusaineistoa mahdollisimman

tarkasti niin, että kuvaukseen tuodaan mahdollisimman vähän tutkijaa itseään. Tavoitteena on tuoda esiin se, mitä aineistossa on sanottu ja kuvata toisen kokemus niin alkuperäisesti kuin mahdollista, ”luonnollista kieltä”, eli tämän tutkimuksen kohdalla vastaajien kirjoittamaa kieltä, käyttäen. (Laine 2010, 40.) Analyysivaiheessa aineistosta pyritään löytämään merkitysaspekteja ja kokoamaan ne merkityskokonaisuuksiksi. Merkityskokonaisuuksia muodostaessa fenomenologisessa tutkimuksessa aineisto jäsennetään mahdollisimman pitkälle aineiston omilla ehdoilla. Fenomenologit korostavat tässä tapahtumassa intuition merkitystä, mutta myös tutkimuskysymykset auttavat merkityskokonaisuuksien hahmottamisessa. (mt. 41–42.)

4 Aineiston analyysi

4.1 Sanastolliset affordanssit

Kaunokirjallisuus tarjoaa monipuolista sanastoa, joka voi olla kielenoppijalle relevanttia ja siten muodostua hänelle affordanssiksi. Tämän tutkimuksen vastaajista kaikki kokivat, että he ovat oppineet uusia sanoja kaunokirjallisuutta lukemalla. Suurin osa vastaajista raportoi oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla uusia sanoja *paljon* tai *melko paljon*, kuten taulukossa 1 on esitetty. Yksi vastaaja kuitenkin kokee oppineensa *vain vähän* uusia sanoja.

Taulukko 1. Sanasto

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut... (n=14)

	paljon	melko paljon	jonkin verran	vain vähän	en yhtään	En osaa sanoa.
uusien sanoja	8	5	0	1	0	0
sanojen uusia merkityksiä tai monimerkityksellisyyttä (= yhdellä sanalla on monta merkitystä, esim. aika, vrt. Minulla on vähän aikaa. - Talo on aika iso.)	5	5	3	0	1	0
synonyymeja (esim. iso - suuri)	5	3	4	2	0	0
vastakohtia (esim. hyvä - huono)	4	1	6	2	0	1

Sanojen uusia merkityksiä tai monimerkityksellisyyttä, homonyymeja, kokee oppineensa myös kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta. Suurin osa vastaajista kokee oppineensa homonyymejä *paljon* tai *melko paljon* ja kolme vastaajaa *jonkin verran*. Kaikki vastaajat raportoivat oppineensa synonyymeja. Yli puolet raportoi oppineensa niitä *paljon* tai *melko paljon* ja neljä vastaajaa *jonkin verran*. Kaksi vastaajaa puolestaan raportoi oppineensa synonyymeja *vain vähän*. Vastakohtia sen sijaan on opittu hieman vähemmän. Noin kolmasosa vastaa oppineensa niitä paljon tai melko paljon. Lähes puolet vastaa oppineensa vastakohtia *jonkin verran*. Kaksi vastaajaa on oppinut *vain vähän* vastakohtia. Yksi vastaajista *ei osaa sanoa*. Avoimissa vastauksissa mainitaan, että sanaston kohdalla on opittu myös lainasanoja.

Keskeistä tämän tutkimuksen tuloksissa on, että kaikki vastaajat kokevat, että kirjallisuutta lukemalla voi oppia uusia sanoja. Kaunokirjallisuutta lukiessa samat sanat toistuvat usein monta kertaa ja toisto voikin auttaa sanojen tunnistamista ja oppimista (vrt. Suni 2008), vaikka ei tietoisesti aktiivisesti opiskelisikaan sanoja, kuten esimerkissä 1 käy ilmi.

- (1) Joissakin teksteissä tiettyjä sanoja käytetään jatkuvasti. Sitten on helppo oppia ja muistaa sanat, ja käyttää niitä esimerkiksi kun puhuu. (vastaaja K)

Kielenoppijoiden voi kuitenkin olla vaikea eritellä, mitä tai millaisia sanoja he ovat oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla, kuten esimerkissä 2 todetaan.

- (2) Mielestäni uutta sanaa oppiminen vaati kertausta. Minä en opiskele erikseen sanastoja sen takia, minä en osaa sanoa mitä minä opin konkreettisesti. (vastaaja C)

Samantapaisia kokemuksia kävi ilmi myös Kastarin (2019, 351) tutkimuksessa, jossa informantit eivät osanneet välttämättä nimetä, mitä sanoja opittiin, vaikka kokemus oppimisesta olikin vahva. Aiheet ja aihepiirit voivat kuitenkin jäädä paremmin mieleen kuin yksittäiset opitut sanat, kuten esimerkissä 3 tulee esiin.

- (3) Mä en enää muista, millaisia sanoja, mutta ne liittyvät tasa-arvoon, luontoseen ja runoihin. (vastaaja N)

Tämä tukee ajatusta siitä, että lukukokemuksessa teoksen juonenkulku ja tematisointi voivat muodostua kielenoppijalle kokonaisuuden kannalta tärkeämmäksi kuin yksittäiset sanat ja niiden tarkistaminen samakirjasta (Kekki ym. 2023, 205). Lisäksi tämän tutkimuksen vastaajat tuovat esiin, että eri kirjoista, genreistä ja kirjailijoilta voi oppia uudenlaista sanastoa, kuten esimerkissä 4 tulee ilmi.

- (4) Esimerkiksi Kari Hotakaisen *Juoksuhaudantie* romaanissa oli paljon sotaan liittyviä sanoja, jotka olivat minulle uusia. (vastaaja F)

Näin ollen kielenoppija voi myös valita lukea sellaista kirjallisuutta, joka käsittelee häntä itseään kiinnostavaa aihetta ja oppia tiettyyn teemaan liittyvää sanastoa, joka on hänelle relevanttia.

4.2 Variaatioon liittyvät affordanssit

Kaunokirjallisuus tarjoaa sanaston lisäksi myös erilaisia kielen variaatioon liittyviä kielen aspekteja, jotka voivat muodostua oppijoille affordansseiksi. Monissa, etenkin nykykirjallisuuden kaunokirjallisissa teksteissä on käytetty esimerkiksi puhekieltä ja

murresanastoa sekä kielen eri rekistereitä (esim. Hall 2005, 9). Variaatioon liittyvistä tekijöistä vastaajat raportoivat oppineensa juuri eniten kielen eri rekistereitä, esimerkiksi muodollista ja epämuodollista kieltä, kuten käy ilmi taulukosta 2. Suurin osa vastaajista raportoi oppineensa eri rekistereitä *melko paljon* tai *jonkin verran*. Kolme vastaajaa raportoi oppineensa rekistereitä *paljon* ja yksi vastaaja *vain vähän*.

Puhekieltä vastaajat kokevat oppineensa hieman vähemmän. Reilu kolmasosa vastaajista raportoi oppineensa puhekieltä *jonkin verran*, lähes puolet vastaajista puolestaan *paljon* tai *melko paljon*. Kolme vastaajaa raportoi oppineensa puhekieltä *vain vähän*. Variaatioon liittyvistä tekijöistä suomen kielen murteita ja murresanastoa on vastaajien kokemuksen mukaan opittu puolestaan vähiten. Yhtä vastaajaa lukuunottamatta kaikki vastaajat ovat kuitenkin oppineet murteita ja murresanastoa. Melkein puolet vastaajista raportoi oppineensa *jonkin verran* suomen kielen murteita ja murresanastoa, reilu kolmasosa puolestaan *vain vähän*. Vain kaksi vastaajaa raportoi oppineensa murteita *paljon* tai *melko paljon*. Yksi vastaaja raportoi, ettei ole ei oppinut *yhtään*.

Taulukko 2. Variaatio

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut... (n=14)

	paljon	melko paljon	jonkin verran	vain vähän	en yhtään	En osaa sanoa.
kielen eri rekistereitä (esim. muodollinen ja epämuodollinen kieli)	3	5	5	1	0	0
puhekieltä	3	3	5	3	0	0
suomen kielen murteita, murresanastoa	1	1	6	5	1	0

Luettu kaunokirjallinen teos vaikuttaa oleellisesti siihen, millä tavalla variaatioon liittyviä esiintyvät tekstissä ja miten niitä on siten mahdollista oppia. Tämä tulee esiin myös esimerkissä 5:

- (5) Luin kirjan *Avioliittotesti*, jossa päähenkilö oli Itä-Suomesta ja muut henkilöt olivat Lounais-Suomesta. Tässä kirjassa oli paljon murresanastoa, koska kommunikaation vaikeus henkilöiden välissä oli kyseessä. (vastaaja K)

Osa vastaajista on tehnyt hyvin yksityiskohtaisia havaintoja oppimistaan murreanoista ja niiden esiintymismäärästä sekä puhekielestä kirjallisuudessa, kuten esimerkistä 6 voi nähdä.

- (6) [Opin] esimerkiksi, että *musta* on *minusta* puhekielessä. Mä huomasin, että turkulaisella on erilainen muoto, ei *luin*, mut *lukisin* esimerkiksi. Ja että mä voisi olla *mie*, *mnä* tai moni muuta [...]”. (vastaaja N)

Osa vastaajista kokee myös, että murteita tai puhekielen piirteitä on vaikea lukea tai oppia kaunokirjallisuuden avulla. Yhtenä syynä tähän on esimerkiksi se, että murteellisia tai puhekielisiä piirteitä voi olla oppijan näkökulmasta vaikeaa tunnistaa, kuten esimerkiksi 7 käy ilmi.

- (7) Ulkomaalaisena on vaikea erottaa murreosanastoa ja puhekielen aspektoja versus official language. (vastaaja B)

Myös Kekin ym. (2023, 207) tutkimuksessa tuli esiin sama huomio siitä, että ainakin alussa puhekielen ja murteiden ymmärtäminen lukiessa koettiin hankalaksi. Toisaalta puhekielen ja murteiden ymmärtäminen koetaan kuitenkin suomenoppijan näkökulmasta tärkeäksi (Kekki ym. 2023, 207), ja kaunokirjallisuus voi toimia yhtenä lähestymistapana niiden tarkasteluun.

4.3 Kieliopilliset ja rakenteelliset affordanssit

Kun opiskelija huomaa kaunokirjallista tekstiä lukiessaan itselleen relevantin kielioppiasian tai rakenteen, siitä voi muodostua hänelle affordanssi. Kaikki tämän tutkimuksen vastaajista kokevat oppineensa kielioppiin ja rakenteisiin liittyviä asioita. Kielioppiin ja rakenteisiin liittyvistä asioista vastaajat kokivat oppineensa selvästi eniten oikeinkirjoitusta, kuten taulukossa 3 on eritelty. Suurin osa vastaajista koki oppineensa oikeinkirjoitusta *paljon* tai *melko paljon*. Kolme vastaajaa raportoi oppineensa *jonkin verran*. Kukaan ei vastaajista ei raportoinut, että olisi oppinut oikeinkirjoitusta *vain vähän* tai *ei yhtään*. Yksi vastaajista ei osannut sanoa.

Myös lauserakenteisiin tai lausetyyppeihin sekä sanajärjestykseen liittyviä asioita opittiin kyselyn mukaan kaunokirjallisuutta lukemalla. Kyselyn mukaan lähes puolet on oppinut lauserakenteisiin tai lausetyyppeihin liittyviä asioita *paljon* tai *melko paljon*, ja lähes puolet *jonkin verran*. Yksi vastaaja koki oppineensa niitä *vain vähän*, ja yksi vastaajista ei osannut sanoa. Vastaavasti sanajärjestykseen liittyviä asioita koki oppineensa reilu puolet vastaajista *paljon* tai *melko paljon*. Pieni osa vastaajista koki oppineensa sanajärjestykseen liittyviä asioita *jonkin verran* tai *vain vähän*. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, onko hän oppinut sanajärjestykseen liittyviä asioita.

Taulukko 3. Kielioppi ja rakenteet

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut... (n=14)

	paljon	melko paljon	jonkin verran	vain vähän	en yhtään	En osaa sanoa.
oikeinkirjoitusta	5	4	4	0	0	1
erilaisia lauserakenteita tai lausetyyppejä (esim. lauseenvastikkeita, partisiippeja, sivulauseita, erikoislausetyyppejä)	5	1	6	1	0	1
sanajärjestykseen liittyviä asioita	4	4	2	3	0	1
nominien taivuttamista	2	2	4	4	0	2
verbirektioita (esim. pitää + mistä, Pidän tästä kirjasta.)	1	6	5	1	0	0
verbien taivuttamista (esim. aikamuotoja tai moduksia)	2	1	6	4	0	1

Nominien taivuttamista suurin osa kokee oppineensa *jonkin verran* tai *vain vähän*. Lähes kolmasosa kuitenkin kokee oppineensa sitä *melko paljon* tai *paljon*. Kaksi vastaaja ei osaa sanoa, onko oppinut nominien taivuttamista. Vastaavasti verbirektioita kokee oppineensa lähes puolet vastaajista *melko paljon* ja noin kolmasosa *jonkin verran*. Yksi vastaajista kokee oppineensa verbirektioita *vain vähän* ja yksi *paljon*. Yksi vastaaja jätti vastaamatta väitteeseen kokonaan.

Verbien taivutusta on puolestaan opittu vastaajien mukaan vähiten. Suurin osa vastasi oppineensa sitä *jonkin verran* tai *vain vähän*. Pieni osa vastaajista kertoi kuitenkin oppineensa verbien taivuttamista *paljon* tai *melko paljon*. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, onko oppinut verbitaivutusta.

Samoin kuin sanaston kohdalla, myös rakenteiden ja kieliopin kohdalla oppijoiden on hankala tunnistaa, mitä he tarkalleen ovat oppineet. Tätä havainnollistaa esimerkki 8.

- (8) En osaa sanoa tarkkasti, mitä olen oppinut. Mutta tiedän, että mitä enemmän luen, sitä enemmän opin kieliopista ja sen käytöstä. On huomattavaa esimerkiksi oman kirjoittamisessasi ja puhemisessasi. (vastaaja K)

Vaikka oppija ei osaisikaan eritellä oppimaansa, hän huomaa kuitenkin, että kehitystä tapahtuu. Moni vastaaja on oppinut eniten oikeinkirjoitusta, kuten vastaaja esimerkissä 9.

- (9) [Olen oppinut] missä sanoissa ja lausekkeissa on yksi kirjain ja missä sama kirjain on kahdesti. (vastaaja B)

Lukemisesta voi siis olla hyötyä myös kirjoitusasujen oppimisessa, kun sanoja näkee kirjoitettuna useita kertoja. Kuten sanaston kohdalla, myös kieliopin ja rakenteiden kohdalla niiden toistuminen tekstissä helpottaa oppimista (esim. Suni 2008), kuten esimerkissä 10 selostetaan.

- (10) Minun mielestä on vaikea muistaa verbirektioita ja lukemalla näen niitä uudestaan ja uudestaan ja toivottavasti joskus muistan ja käytän uusia rektioita oikein. Joskus uusia sanajärjestykset yllättävät minut. (vastaaja E)

Kaunokirjallisuuden etu rakenteiden ja kieliopin oppimisen näkökulmasta on myös se, että uusiin sanoihin tutustutaan taipuneissa muodoissa, kun taas perinteisemmässä kielenopiskelussa sanojen opettelussa lähdetään liikenteeseen niiden perusmuodosta. Tämä huomio on esillä esimerkissä 11.

- (11) On myös hyödyllistä, että sanat luetaan yleisissä verbimuodoissa, siis voi muistaa esim. *on tajunnut* eikä vain *tajuta*. Esimerkiksi, kun luin kirjan ”Yösyöttö” selkokielellä, kirjoittaja käytti usein sanat *tajunnut* ja *tuijota*. En koskaan unohtaa näitä sanoja. (vastaaja K)

Tämän kyselyn vastaajien mukaan kielenoppijan on siis mahdollista kirjallisuutta lukemalla nähdä yleisimpiä kielimuotoja ja rakenteita, ja myös oppia niiden käyttöä eri tilanteissa.

4.4 Kielenkäyttöön sekä kielen ja kulttuurin välisiin ilmiöihin liittyvät affordanssit

Kielellisten aspektien ja ilmiöiden lisäksi selvitin tutkimuksessa, millaisia kielenkäyttöön sekä kielen ja kulttuurin välisiin ilmiöihin liittyviä asioita suomenoppijat ovat oman kokemuksensa mukaan oppineet kaunokirjallisuutta lukemalla. Kaunokirjalliset tekstit sisältävät paljon tällaisia ilmiöitä, kuten esimerkiksi metaforia, jotka ovat keskeisiä kaikessa muussakin kielenkäytössä (Hall 2005, 9–10; Jytilä–Kekki 2022, 127–128).

Skaalakysymysten (taulukko 4) avulla selvisi, että vastaajat kokivat oppineensa ymmärtämään kaunokirjallisuutta lukemalla paremmin erityisesti suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa, fraaseja, huumoria ja ironiaa. Nämä asiat tulevat esiin myös avoimissa vastauksissa, kuten esimerkissä 12.

- (12) Olen oppinut suomalaisesta kulttuurista, että on aika paljon ironiaa. Myöskin sen, että suomalaisten uskomus on, että jokaisen on ratkaistava omat

ongelmansa itse sen sijaan, että luottaisi siihen, että muut auttavat. (vastaaja B)

Kirjallisuuden kielellisten keinojen, kuten huumorin ja ironian, kautta suomenoppijat kokevat siis oppineensa myös suomalaisten ajattelutapaa.

Taulukko 4. Kielenkäyttö sekä kieltä ja kulttuuria yhdistelevät kielenilmiöt

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut ymmärtämään... (n=14)

	paljon	melko paljon	jonkin verran	vain vähän	en yhtään	En osaa sanoa.
suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa	8	5	1	0	0	0
fraaseja	4	5	4	1	0	0
huumoria	4	5	3	2	0	0
ironiaa	4	4	5	1	0	0
metaforia	3	6	4	1	0	0
idiomeja	3	5	5	0	1	0
sananeläji	2	3	6	2	1	0
liioittelua, kärjistystä	2	3	6	1	0	2

Skaalakysymyksistä selviää myös, että enemmistö vastaajista on oppinut *melko paljon* tai *jonkin verran* metaforia, idiomeja, sananeläjiä sekä liioittelua ja kärjistystä, jotka ovat kaunokirjallisuuden teksteille tyypillisiä keinoja. Näiden lisäksi avoimessa vastauksessa mainittiin, että kirjallisuutta lukemalla on opittu muun muassa liitepartikkeleiden, kuten *-kin*, *-han/hän*, *-pa*, käyttöä, jotka ovat tyypillisiä kerronnassa ja myös muussakin kielenkäytössä.

Kaunokirjallisuus sisältää usein paljon kulttuurin ja yhteiskunnan kuvausta. Vastaajien mukaan kaunokirjallisuutta lukemalla voikin oppia paljon kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyviä asioita, mitä esimerkki 13 erittelee hyvin yksityiskohtaisesti.

- (13) Minä pidän [S]uomen kaunokirjallisuuden lukemisesta, koska opin siitä paljon suomalaisten kulttuurista ja yhteiskunnasta. Esimerkiksi Eve Hietamiehen kirjoista "Yösyöttö", "Tarhapäivä" ja "Hammaskeiju" opin valtion tuesta vauvaperheille, päiväkodeisesta ja suomalaisesta terveydenhuollosta. Kalevalasta opin ymmärtämään paljon viittauksia populaarikulttuurissa ja muussa kaunokirjallisuudessa. (vastaaja K)

Parhaassa tapauksessa kielenoppija voi siis havaita kaunokirjallisista teksteistä itselleen tärkeitä ja omaan arkeen liittyviä kulttuurillisia ja yhteiskunnallisia seikkoja, jotka voivat muodostua hänelle affordansseiksi. Yhteiskuntaan liittyviä huomioita on eritelty myös

esimerkissä 14. Moni vastaaja kokee oppineensa suomalaisuudesta ja suomalaisten ajattelutavasta.

- (14) Opin paljon suomalaisten suhteesta luontoon. Ja tasa-arvoista Suomessa ja myös romanien elämästä Suomessa. (vastaaja N)

Vastaajien mukaan kaunokirjallisuuden avulla kielenoppija voi siis päästä käsiksi moniin kulttuurillisiin ja yhteiskunnallisiin kerroksiin mukaan lukien suomalaisten luontosuhteeseen sekä tasa-arvo- ja vähemmistökysemyksiin.

4.5 Kielitaidon eri osa-alueiden kehittyminen

Lukeminen kehittää luonnollisesti erityisesti luetunymmärtämistaitoja, mutta kyselyn avulla selvitin, miten vastaajat kokivat muidenkin kielitaidon osa-alueiden, kirjoittamis-, kuullunymmärtämis- ja puhumistaitojensa kehittyneen lukemalla. Lähes kaikki vastaajat kokivat, että heidän luetunymmärtämistaitonsa olivat kehittyneet kaunokirjallisuutta lukemalla *melko paljon* (7 vastaajaa) tai *paljon* (6 vastaajaa). Vain yksi vastaaja koki niiden kehittyneen *jonkin verran*. Monet vastaajat raportoivat oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla erityisesti lukemisen strategioita, kuten “lukukestävyyttä” ja isompien ja erilaisten tekstikokonaisuuksien käsittelyä. Tätä havainnollistaa esimerkki 15.

- (15) Kun luen kirjaa ja teksti tuntuu vaikealta, ei saa pysähtyä, vaan täytyy jatkaa lukemista. Pääasian voi silti ymmärtää noinkin. (vastaaja G)

Merkittävää on, että vastaajat kokevat heidän kirjoittamistaitonsakin kehittyneen huomattavasti lukemalla. Suurin osa raportoi, että kirjoittamistaidot ovat kehittyneet *paljon* (5 vastaajaa), *melko paljon* (3 vastaajaa) tai *jonkin verran* (5 vastaajaa). Vain yksi vastaaja koki, että hänen kirjoittamistaitonsa eivät ole kehittyneet *yhtään*. Kirjoittamistaitojen kohdalla avoimissa vastauksissa tuli esiin, että lukeminen kehittää erityisesti taitoa kirjoittaa luonnollisesti.

Puhumistaidot ovat puolestaan kehittyneet vastaajien mukaan hieman vähemmän. Suurin osa vastaajista (6 vastaajaa) kertoo puhumistaitojen kehittyneen *jonkin verran* ja melkein kolmasosa (4 vastaajaa) *melko paljon*. Kaksi vastaajaa kertoo puhumistaitojensa kehittyneen *vain vähän*. Yksi vastaaja raportoi puhumistaitojen kehittyneen *paljon*, ja yksi vastaaja kertoo, että ne eivät ole kehittyneet *yhtään*. Tämän kysymyksen kohdalla on selvästi nähtävissä, että osa vastaajista huomioi puhumistaitojen kohdalla lukupiiriaselman, mikä näkyy erityisesti annetuissa avoimissa vastauksissa. Avoimista vastauksista käy ilmi, että vastaajat kokivat,

että heidän taitonsa keskustella kirjallisuudesta, esittää mielipiteitä ja heidän ymmärryksensä tekstistä kehittyi erityisesti, kun sai keskustella muiden kanssa lukemastaan ja kuulla muiden näkökulmia, kuten esimerkissä 16 näkyy.

- (16) Ennen lukupiiri en voinut puhua niin helposti kirjallisuudesta ja runoista.
(vastaaja N)

Lukupiirikonteksti tarjoaa siis myös tämän tutkimuksen perusteella suomenoppijoille paljon työkaluja luetusta keskustelemiseen, mielipiteiden vaihtoon ja merkitysten löytämiseen. Myös aiemmassa lukupiiriä koskevassa aiemmassa tutkimuksessa (esim. Kastari 2019 ja Kekki ym. 2023) on tullut esiin, että kielenoppijoiden rohkeus puhua on kasvanut lukupiirin myötä.

Vastaavasti kuullunymmärtämistaidot ovat kehittyneet vastaajien mukaan odotetusti vähiten. Suuri osa kokee niiden kehittyneen *jonkin verran* (5 vastaajaa) tai *vain vähän* (4 vastaajaa). Kaksi vastaajaa kokee kuuntelemistaitojen kehittyneen *melko paljon*, ja yksi vastaaja kertoo, että kuullunymmärtämistaidot eivät ole kehittyneet yhtään. Kaksi vastaajista raportoi myös, että *ei osaa sanoa*, ovatko kuullunymmärtämistaidot kehittyneet.

Opiskelijat arvioivat kaunokirjallisuuden lukemisen vaikuttavan siis erityisesti luetunymmärtämistaitojensa ja toiseksi kirjoittamistaitojen kehittymiseen. Puhumis- ja kuullunymmärtämistaidot kehittyivät oppijoiden mukaan vähemmän. Tätä tukee myös avoimissa vastauksissa esiin nousseet huomiot. Esimerkissä 17 havainnollistetaan kielitaidon eri osa-alueiden kehittymistä erityisesti lukupiirikontekstissa.

- (17) Mielestäni ohjattu kaunokirjallisuuden lukeminen on yksi tärkeimmistä kielenoppimisen osista. Oikein ohjattu lukupiiri auttaa kehittämään lukemisen, puhumisen ja kirjoittamisen taitoja todella hyvin. Samalla kaunokirjallisuuden lukemalla saat paljon uutta tietoa kansasta, jonka kieltä opit. (vastaaja L)

Kaiken kaikkiaan vastauksista käy ilmi, että vastaajajoukolla on hyvin positiivinen asenne siihen, mitä kaikkea kaunokirjallisuutta lukemalla voi oppia. Monet vastaajista kokevat, että kaunokirjallisuuden avulla oppiminen on mielenkiintoinen ja motivoiva tapa oppia kieltä ja kulttuuria. Tärkeää on kuitenkin valita riittävän mielenkiintoinen ja mukaansa tempaava teos, jotta motivaatio säilyy, kuten avoimissa vastauksissa kirjoitetaan. Kaunokirjallisuuden (ohjattu) lukeminen on opettanut myös itse oppimiseen liittyviä seikkoja sekä rohkaissut oppijoita käyttämään kieltä, kuten esimerkki 18 osoittaa,

- (18) [Olen oppinut, että] kielen käyttö voi olla hauskaa, ja ei pitää olla raskasta tai pellottavaa. (vastaaja K)

Vastaaja tuo esiin, että kielenoppimisessa on mukana paljon tunteita, joihin hänen mukaansa kaunokirjallisuuden lukeminen ja erilaisten ilmaisutapojen näkeminen voi vaikuttaa kielenkäyttöön rohkaisevasti ja kannustavasti.

5 Päätelmät ja pohdinta

Tutkimuksessani esittelen sellaisia kieleen, kielenkäyttöön ja myös kulttuuriin liittyviä ilmiöitä, joita edistyneet suomenoppijat ovat kokeneet oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla. Lisäksi tuon esiin, millä tavalla kielitaidon eri osa-alueet ovat suomenoppijoiden mukaan kehittyneet kaunokirjallisuutta lukemalla. Hyödynnän työn tukena ekologisen kielenoppimisen teoriaa, erityisesti toimijuuden ja affordanssin näkökulmasta. Analyysissa hyödynnän fenomenologista lähestymistapaa.

Tuloksissa tulevat esille oppijoiden omat kokemukset sekä ne asiat, jotka he ovat kokeneet itselleen olennaisiksi oman oppimisensa kannalta. Oppijoiden oma kokemus korostuu myös tutkimuksen asettelussa, jossa selvitetään kyselyn avulla oppijoiden kokemusta omasta oppimisestaan. Oppijat ovat ekologisen kielenoppimisteorian näkökulmasta aktiivisia toimijoita, jotka löytävät lukemistaan kaunokirjallisista teksteistä itselleen relevantteja ja merkityksellisiä asioita, jotka voivat muodostua heille affordansseiksi.

Kieleen liittyvien ilmiöiden kohdalla keskeiseksi nousee tämän tutkimuksen vastaajilla uusien sanojen oppiminen. Tämä tulos heijastelee myös aiempaa tutkimusta sekä ensikielisten että kielenoppijoiden kohdalla. Pyrin tässä tutkimuksessa erittelemään uuden sanaston kohdalla myös tarkemmin, miten vastaajat olivat oppineet homonyymeja, synonyymeja sekä vastakohtia. Näiden käsittely jäi tässä tutkimuksessa melko pinnalliseksi, sillä yksittäisten opittujen sanojen tai asioiden nimeäminen on tutkimuksen tulosten perusteella suomenoppijan näkökulmasta haastavaa. Lähes kaikki vastaajat kuitenkin kokivat oppineensa uusia homonyymeja, synonyymeja sekä vastakohtia. Tämä tulos tukee sitä, että kirjallisuus tarjoaa monipuolista arjen kielen käyttöä tukevaa sanastoa.

Variaatioon liittyvistä kielenilmiöistä moni vastaaja kokee oppineensa eniten kielen eri rekistereitä. Kekki ym. (2023) havaitsi lukupiiriläisten oppineen myös kielen eri rekistereitä, mutta heidän tulokseensa vaikutti olennaisesti se, että tutkimuksen informantit olivat osallistuneet lukupiiriin, jossa käsiteltiin Johanna Sinisalon *Ennen päivänlaskua ei voi* -teosta. Teos sisältää paljon eri tekstilajeja sekä eri kielellisiä rekistereistä (ks. Kekki ym. 2023, 206). Tässä tutkimuksessa kyseiseen lukupiiriin osallistuneita ei ole kuitenkaan ole 14 vastaajasta kuin kaksi, siten tämän tutkimuksen tulos siten selity samalla syyllä. Eri rekistereiden oppiminen oli yllättävä suhteessa puhekielen ja murteiden oppimiseen. Puhekielen ja murteiden oppimista kaunokirjallisuutta lukemalla ei vastaajien mukaan ole tapahtunut yhtä

paljon, vaikka osa vastaajista antoikin tarkkoja huomioita oppimistaan puhekielisistä ja murteellisista ilmaisuista. Puhekielen ja murteiden oppimiseen vaikuttaa paljon se, millaista kieltä luettavassa kaunokirjallisuudessa käytetään, sekä lukijan kyky tunnistaa puhekielisiä ja murteellisia ilmauksia.

Kielioppiin ja rakenteisiin liittyvistä asioista suomenoppijat raportoivat oppineensa eniten oikeinkirjoitusta. Vastaajista lähes kaikki olivat oppineet myös erilaisia lauserakenteita tai lausetyyppejä, sanajärjestykseen liittyviä asioita, nominien taivuttamista, verbirektioita ja verbien taivuttamista. Näiden oppimisessa kirjallisuutta lukemalla tärkeäksi koettiin rakenteiden toistuvuus sekä se, että sanoihin tutustutaan nimenomaan käyttökontekstissaan tyypillisessä kieliopillisessa muodossa. Samoin kuin opittujen uusien sanojen myös opittujen uusien kielioppiasioiden ja rakenteiden erittelemisen oli vastaajille hankalaa, vaikka he kokivatkin oppineensa niitä.

Suurin osa vastaajista kokee oppineensa kielellisten asioiden lisäksi myös suomalaisuuteen ja suomalaiseen ajattelutapaan, kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyviä asioita kaunokirjallisuutta lukemalla. Tämä onkin kaunokirjallisuuden tärkeä ulottuvuus, jota ei sovi unohtaa kielenoppimiskontekstissakaan. Monet vastaajat kokevat oppineensa ymmärtämään kielellisten keinojen, kuten huumorin ja ironian kautta myös suomalaista ajattelutapaa.

Kielitaidon eri osa-alueista oppijat kokivat oppineensa kaunokirjallisuutta lukemalla erityisesti lukemisen strategioita ja laajempien tekstien hallintaa. Myös kirjoittamistaitojen koettiin kehittyneen kaunokirjallisuutta lukemalla. Suullisen kielitaidon kehittymistä tuki vastaajien mukaan erityisesti lukupiirikonteksti. Kuullunymmärtämistäidot puolestaan kehittivät vastaajien mukaan vähiten.

Tämä tutkimus siis tukee aiemman tutkimuksen tuloksia, jossa kaunokirjallisuuden lukemisen nähdään edistävän kielenoppimista sekä (kulttuurisen) kielitaidon kehittymistä.

Kaunokirjallisuuden lukemisella näyttää tämänkin tutkimuksen vastaajien mukaan olevan paljon sellaisia ulottuvuuksia, joihin voisi tulevaisuuden tutkimuksessa keskittyä tarkemmin. Eräs vastaaja nosti esiin sen, että kaunokirjallisuuden lukeminen ja erilaisten ilmaisutapojen näkeminen voi vaikuttaa kielenkäyttöön rohkaisevasti ja kannustavasti, jolloin kaunokirjallisuus voi auttaa kielenoppimiseen liittyvissä tunteissa ja tarjota tukea oppimiseen. Kaunokirjallisuuden lukemista kielenoppimiskontekstissa olisikin kiinnostavaa tutkia myös tästä näkökulmasta.

Tämä tutkimus tukee ajatusta siitä, että kaunokirjallisuus voi tarjota yksilöllisiä kielenoppimiskokemuksia, joista voi olla hyötyä monenlaisille oppijoille. Näiden tulosten perusteella kaunokirjallisuutta voisi hyödyntää suomen kielen opettamisessa ja opetuksessa käytettävässä oppimateriaalissa laajemmin kuin tällä hetkellä tehdään. Kaunokirjallisten tekstien käyttöä suomen kielen opetuksessa tulisikin tulevaisuudessa tutkia tarkemmin, sekä erilaisten oppijoiden ja opiskelijaryhmien että opettajien näkökulmasta.

Lähteet

- Babae, Ruzbeh – Roselezam, Wan Bt Yahya, Wan 2014: Significance of Literature in Foreign Language Teaching. – *International Education Studies*, vol. 7, 4/2014, s. 80–85. Canadian Center for Science and Education, Toronto.
- Gibson, James J. 1979. *The Ecological Approach to Visual Perception*. Houghton Mifflin, Boston, MA.
- Hall, Geoff 2005. *Literature in Language Education*. Palgrave Macmillan, Houndmills.
- Kastari, Mervi 2019. Aikuisten S2-oppijoiden kielenoppimisen kokemuksia selkomukautetun kaunokirjallisuuden parissa. – *Puhe ja kieli* 39(4), s. 345–365.
- Kekki, Niina – Jytilä, Riitta 2021. Tuntemattomalla päähän? Lukupiirimenetelmä ja kaunokirjallisuuden käyttö suomen kielen opetuksessa. – *Suomenopettajat*, 1/2021, s. 14–18.
- Kekki, Niina – Jytilä, Riitta – Parente-Čapková, Viola 2023: Kulttuurisen kielenoppimisen jäljillä: Aikuisten suomenoppijoiden kokemuksia lukupiirissä. – *Sananjalka*, vol 65, nro 65, s. 196–214.
- Jytilä, Riitta 2020. Tuntemattomalla päähän? Uusi hanke korostaa kaunokirjallisuuden merkitystä kielenoppimisessa. – *Hiiskuttua: Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen verkkojulkaisu*. Turun yliopisto, Turku.
- Jytilä, Riitta – Kekki, Niina 2022. Kohti yllirajaista lukemista. Lukupiiri aikuisten maahanmuuttaneiden yhteisöllisen oppimisen menetelmänä. *Aikuiskasvatus* 2/2022.
- Laine, Timo 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. – *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, s. 29–50. Toim. Juhani Aaltola ja Raine Valli. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Lounavaara, Marja-Terttu 2007: Näytelmän lukupiiri monikulttuurisessa luokassa. – *Suomi kakkonen ja kirjallisuuden opetus*, s. 132–159. Toim. Marjo Mela ja Pirjo Mikkonen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Mikkonen, Pirjo 2007a. Johdanto. – *Suomi kakkonen ja kirjallisuuden opetus*, s. 7–9. Toim. Marjo Mela ja Pirjo Mikkonen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- 2007b. Selkokirjojen avulla vahva pohja itsetunnolle ja kielitaidolle. – *Suomi kakkonen ja kirjallisuuden opetus*, s. 171–176. Toim. Marjo Mela ja Pirjo Mikkonen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- OPH 2022. *Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022*. Määräykset ja ohjeet 2022(1a). Opetushallitus, Helsinki.
- Parente-Čapková, Viola – Fárová, Lenka 2022. Teaching Language with Literature and Literature with Language: Analysing, Interpreting, Discussing, Translating. – *Verbinden - verknüpfen - vermitteln. Festschrift für Marja Järventausta*, s. 105–116. Toim. Dörthe Horstschäfer, Stephan Michael Schröder ja Päivi Toivio-Kochs. Humboldt-Universität zu Bln Nordeuropa Inst., Berliini.
- Sheehan, Mark D. 2015. Increasing motivation and building bridges to content with graded readers. – *Literature and Language learning in the EFL classroom*, s. 280–297. Toim. Masayuki Teranishi, Yoshifumi Saito ja Katie Wales. Palgrave Macmillan, Hampshire; New York.
- Suni, Minna 2008. *Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Tieteen termipankki. Kielitiede: affordanssi. [Verkojulkaisu] Viitattu 12.2.2023. Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:affordanssi>
- Tuntemattomalla päähän -sivusto: Lukupiirit. [Verkojulkaisu] Viitattu 4.12.2024. Saatavissa: <https://tuntemattomalla-paahan.com/lukupiirit/>
- Vaarala, Heidi 2009. *Oudosta omaksi. Miten suomenoppijat keskustelevat nykynovellista?* Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Vanhatalo, Ulla – Vehkalahti, Kimmo 2020. Luku 2 Kysely. – *Kielen tutkimuksen menetelmiä I–V*, s. 241–273. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Kostenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne ja Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- van Lier, Leo 2000. From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective – *Sociocultural Theory and Second Language Learning*, s. 357–378. Toim. James P. Lantolf. Oxford University Press, Oxford.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

**TURUN
YLIOPISTO**

Kysely edistyneille suomen kielen oppijoille: Kaunokirjallisuus kielen oppimisen metodina

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hei TuPäläinen ja tervetuloa vastaamaan Tuntemattomalla päähän? -hanketta koskevaan kyselyyn!

Olen Eveliina Suuniitty, opetan suomea toisena kielenä Turun yliopiston Kieli- ja viestintäopintojen keskuksessa. Teen lisäksi tohtoriopintojani kotimaisen kirjallisuuden oppiaineessa Turun yliopistossa. Parhailaan olen tekemässä suomen kielen sivuaineen tutkielmaani. Teen kyselytutkimusta siitä, miten kaunokirjallisuus toimii suomen kielen oppimisen tukena.

Tämä kysely on lähetetty Sinulle, koska olet osallistunut Tuntemattomalla päähän? -hankkeen lukupiiriin/-piireihin vuosien 2020-22 aikana. Vastauksesi ovat hyvin tärkeitä, sillä ne antavat arvokasta tietoa lukupiiri toiminnasta ja kaunokirjallisuuden käytöstä suomen kielen opetuksessa ja siten auttavat kehittämään näitä menetelmiä eteenpäin. Kiitos ajastasi jo etukäteen!

Vastausohjeet

Kyselyn avulla pyritään selvittämään, millaisia suomen kieleen liittyviä ilmiöitä olet oppinut suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla. **Vastaa kysymyksiin rehellisesti, oman kokemuksesi perusteella.**

Kysely koostuu väittämistä, joihin vastataan asteikolla 1 (en ole oppinut yhtään) - 5 (olen oppinut paljon).

Lisäksi kyselyssä on avoimia kysymyksiä, joissa voit kertoa esimerkkejä tai selvittää vastauksiasi. Toivon, että vastaat kysymyksiin mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti.

Kysely on anonyymi. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja säilytetään tutkijan yksityisessä, suljetussa verkkokirjastossa.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 10-20 minuuttia. Voit halutessasi tallentaa vastauksesi keskeneräisenä ja jatkaa kyselyä myöhemmin. Kysely sulkeutuu 5.3.2023.

Yleistä

1. Pidätkö kaunokirjallisuuden lukemisesta?

- en yhtään
 vain vähän

- jonkin verran
 melko paljon
 paljon

2. Millaista suomenkielisen kaunokirjallisuuden lukeminen on oman kokemuksesi perusteella? Voit valita useamman adjektiivin.

Suomenkielisen kaunokirjallisuuden lukeminen on...

- helppoa
 vaikeaa
 motivoivaa
 epämotivoivaa
 inspiroivaa
 tylsää
 mielenkiintoista
 opettavaista
 jotain muuta, mitä?
-

3. Miten arvioisit, että suomen kielen taitosi on kehittynyt seuraavilla kielitaidon osa-alueilla suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla? Vastaa asteikolla 1 (ei yhtään) - 5 (paljon).

	1 ei yhtään	2 vain vähän	3 jonkin verran	4 melko paljon	5 paljon	En osaa sanoa.
lukeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kuunteleminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
puhuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sanasto

4. Millaisia sanastoon liittyviä ilmiöitä olet oppinut suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla? Vastaa asteikolla 1 (en yhtään) - 5 (paljon). Halutessasi voit tarkentaa vastauksiasi kohdassa 5.

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut...

1 en yhtään	2 vain vähän	3 jonkin verran	4 aika paljon	5 paljon	En osaa sanoa.
-------------------	--------------------	-----------------------	---------------------	-------------	----------------------

7. Voit tarkentaa tässä yllä olevia vastauksiasi ja antaa esimerkkejä oppimistasi variaatioon liittyvistä ilmiöistä. Voit kertoa esimerkiksi:

- Millaisia puhekielen aspekteja, sanoja tai rakenteita olet oppinut?
- Millaista murreosanastoa tai murteellisia ilmaisuja olet oppinut?
- Millaisia kielen eri rekistereihin liittyviä asioita olet oppinut?

Kielioppi ja rakenteet

8. Millaisia kielioppiin ja rakenteisiin liittyviä ilmiöitä olet oppinut suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla? Vastaa asteikolla 1 (en yhtään) - 5 (paljon). Halutessasi voit tarkentaa vastauksiasi kohdassa 9.

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut...

	1 en yhtään	2 vain vähän	3 jonkin verran	4 melko paljon	5 paljon	En osaa sanoa.
nominien taivuttamista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
verbien taivuttamista (esim. aikamuotoja tai moduksia)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
verbirektioita (esim. <i>pitää + mistä, Pidän tästä kirjasta.</i>)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
erilaisia lauserakenteita tai lausetyyppejä (esim. lauseenvastikkeita, partisiippeja, sivulauseita, erikoislausetyyppejä)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sanajärjestykseen liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
oikeinkirjoitusta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jotain muuta kielioppiin liittyvää, mitä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Voit tarkentaa tässä yllä olevia vastauksiasi ja antaa esimerkkejä oppimistasi kielioppiin liittyvistä ilmiöistä. Voit kertoa esimerkiksi:

- Minkä tyyppisten nominien taivuttamista olet oppinut? Mitä sijamuotoja erityisesti?
- Mitä uutta olet oppinut verbeistä tai verbirektioista?
- Millaisia lauserakenteita tai lausetyyppejä olet oppinut?
- Millaisia sanajärjestykseen tai oikeinkirjoitukseen liittyviä asioita olet oppinut?

Kielenkäyttö

10. Millaisia kielenkäyttöön liittyviä ilmiöitä olet oppinut ymmärtämään paremmin suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla? Vastaa asteikolla 1 (en yhtään) - 5 (paljon). Halutessasi voit tarkentaa vastauksiasi kohdassa 11.

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla olen oppinut ymmärtämään...

	1 en yhtään	2 vain vähän	3 jonkin verran	4 melko paljon	5 paljon	En osaa sanoa.
metaforia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
huumoria	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ironiaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
liioittelua, kärjistystä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
idiomeja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fraaseja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sananlaskuja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jotain muuta, mitä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Voit tarkentaa tässä yllä olevia vastauksiasi ja antaa esimerkkejä oppimistasi kielenkäyttöön liittyvistä ilmiöistä. Voit kertoa esimerkiksi:

- Millaisia metaforia, idiomeja, fraaseja tai sananlaskuja olet oppinut?
- Millaisia huumoriin, ironiaan, liioitteluun tai kärjistykseen liittyviä kielen ilmiöitä olet oppinut?
- Millaisia asioita olet oppinut suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta?

Avoimet kysymykset

12. Mitä muuta olet oppinut suomenkielistä kaunokirjallisuutta lukemalla?

13. Mitä muita ajatuksia sinulla on kaunokirjallisuuden lukemisesta suomen kielen oppimisen näkökulmasta?

Mitä ajattelet ohjatusta kaunokirjallisuuden lukemisesta, kuten lukupiiristä, kielenoppimisen osana?

Taustatietokysymykset

14. Kuinka kauan olet opiskellut suomea?

- 2 vuotta tai alle
 3-5 vuotta
 yli 5 vuotta

15. Mikä on oma arviosi kielitaitotasostasi?

- B1
 B2

L

 C1 C2

16. Milloin osallistuit Tuntemattomalla päähän? -lukupiiriin? Voit valita useamman ajankohdan, mikäli olet osallistunut useampaan kuin yhteen lukupiiriin.

 syksyllä 2020 keväällä 2021 syksyllä 2021 keväällä 2022 syksyllä 2022

17. Osallistuitko romaanilukupiiriin vai lyhyiden tekstien lukupiiriin?

 romaanilukupiiriin lyhyiden tekstien lukupiiriin sekä romaanilukupiiriin että lyhyiden tekstien lukupiiriin

18. Jos olit romaanilukupiirissä, minkä teoksen luit? Voit mainita tässä halutessasi myös lyhyiden tekstien lukupiirissä käsiteltyjen teosten nimiä.

19. Kuinka paljon kaunokirjallisuutta luet vapaa-ajallasi?
(teosta/v = teosta per vuosi)

	1 en yhtään (0 teosta/v)	2 vain vähän (1-2 teosta/v)	3 jonkin verran (3-6 teosta/v)	4 melko paljon (7-12 teosta/v)	5 paljon (yli 12 teosta/v)
suomen kielellä	☐	☐	☐	☐	☐
muilla kielillä	☐	☐	☐	☐	☐

20. Jos luet **suomenkielistä** kaunokirjallisuutta vapaa-ajallasi, millaista kirjallisuutta ja kuinka paljon?
(teosta/v = teosta per vuosi)

	1 en yhtään (0 teosta/v)	2 vain vähän (1-2 teosta/v)	3 jonkin verran (3-6 teosta/v)	4 melko paljon (7-12 teosta/v)	5 paljon yli 12 teosta/v)
runoutta	☐	☐	☐	☐	☐
novelleja	☐	☐	☐	☐	☐
romaaneja	☐	☐	☐	☐	☐
sarjakuvia	☐	☐	☐	☐	☐
jotain muuta, mitä?	☐	☐	☐	☐	☐

21. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta *

Hyväksyn, että antamiani vastauksia saa käyttää tutkimusaineistona.